

**Zorgen voor de veiligheid
van pleegkinderen:**

*Hertoets bij Leger des Heils
jeugdbescherming en jeugdreclassering*

Samenvatting

Naar aanleiding van de uitkomsten van een eerder pleegzorgonderzoek in 2008, deed de Inspectie jeugdzorg in 2010 opnieuw onderzoek naar de wijze waarop Leger des Heils jeugdbescherming en jeugdreclassering (LJ&R) vaststelt of een (aanstaand) pleeggezin een veilige plek kan bieden voor het pleegkind. Het oordeel van de inspectie in 2008 was dat het systematisch screenen van netwerkgezinnen¹ op veiligheidsrisico's van matige kwaliteit was binnen LJ&R. Dit was voor de inspectie reden op dit onderdeel een hertoets te doen. Van pleegzorgaanbieders verwacht de inspectie dat zij risicovolle situaties voor pleegkinderen tot een minimum beperken. Pleegkinderen dienen immers beschermd te zijn tegen alle vormen van mishandeling binnen het pleeggezin en er dient zicht te zijn op mogelijke veiligheidsrisico's binnen het pleeggezin.

De inspectie oordeelt dat de kwaliteit van de screening door LJ&R van netwerkgezinnen op veiligheidsrisico's inmiddels voldoende is.

Sterke punten in de screening door LJ&R zijn de volgende:

- *De medewerkers kennen het nieuwe beleid voor de screening van pleeggezinnen op veiligheid goed en zijn er positief over.*
- *De checklist veiligheid wordt samen met de pleegouders ingevuld en de risico's voor de veiligheid wordt met hen besproken.*
- *Positieve uitkomsten van de checklist veiligheid worden zichtbaar vertaald naar het pleegouder begeleidingsplan.*
- *Veiligheid is meer een thema dan voorheen in de contacten met de aspirant pleegouders en in de werkbegeleiding.*
- *Aandachtspunten en risico's voor de veiligheid worden door de medewerkers meegenomen in de begeleiding van de pleeggezinnen*

Aandachtspunten die verbetering behoeven in de screening door LJ&R liggen op het vlak van verslaglegging:

- *Er vindt onvoldoende vertaling plaats van negatieve uitkomsten van de checklist veiligheid naar het pleegouderbegeleidingsplan: het opschrijven van aandachtspunten voor de veiligheid van het kind in het pleegouderbegeleidingsplan gebeurt te weinig. Hierdoor is de kans groter dat risico's voor de veiligheid van de pleegkinderen in de begeleiding van het pleeggezin niet bewaakt worden.*
- *Hoewel de checklist onderdeel uitmaakt van het netwerkonderzoek is de relatie tussen de checklist en het rapport netwerkonderzoek in de dossiers niet altijd even duidelijk zichtbaar opgeschreven. Dit kan leiden tot het over het hoofd zien van risico's bij interne overdracht.*

¹ Het LJ&R screent zelf alleen netwerkgezinnen, incidenteel maakt het LJ&R gebruik van bestandsgezinnen die gescreend zijn door andere pleegzorgaanbieders.

De inspectie beveelt LJ&R aan maatregelen te nemen om de bovengenoemde aandachtspunten op te lossen. Daarmee kan de screening van pleeggezinnen op veiligheidsrisico's verder worden verbeterd.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1 Aanleiding	7
2 Oordeel en aanbeveling	9
Bijlage	13

1 Aanleiding

In 2009 deed de inspectie onderzoek bij LJ&R en beoordeelde de wijze waarop LJ&R zorg droeg voor het systematisch screenen van netwerkgezinnen op veiligheidsrisico's als matig². De kwaliteit van het beleid oordeelde de inspectie als voldoende; de kwaliteit van de screening door medewerkers als onvoldoende. Dit brengt risico's voor de veiligheid van het pleegkind in het pleeggezin mee. Het eerdere pleegzorgonderzoek vormt aanleiding een hertoets te doen naar de wijze waarop LJ&R op dit moment pleeggezinnen op mogelijke veiligheidsrisico's screent.

Screenen van aspirant pleegouders

Pleegkinderen hebben recht op een veilige woonplek en dienen beschermd te zijn tegen alle vormen van mishandeling (verwaarlozing, seksueel misbruik en fysieke mishandeling) binnen het pleeggezin. Primair ligt de verantwoordelijkheid bij pleegouders om te zorgen voor de veiligheid van het pleegkind binnen hun gezin. Daarnaast is het de taak van LJ&R als pleegzorgaanbieder om vast te stellen of een (aanstaand) pleeggezin een veilige plek kan bieden voor het pleegkind en dat risicovolle situaties voor pleegkinderen tot een minimum worden beperkt.

Vraagstelling hertoets

De hertoets was gericht op de screening van LJ&R van aspirant pleeggezinnen op eventuele veiligheidsrisico's voor het pleegkind. In dit rapport beoordeelt de inspectie in hoeverre LJ&R dat systematisch doet. De hertoets vond plaats in juni 2010. In dat kader is gesproken met twee pleegzorgwerkers en twee gedragswetenschappers van verschillende teams. Ook heeft dossieronderzoek plaatsgevonden in zes dossiers.

² Inspectie jeugdzorg, 2009. Zorgen voor de veiligheid van pleegkinderen: onderzoek bij het LJ&R.

2 Oordeel en aanbeveling

In dit hoofdstuk geeft de Inspectie jeugdzorg een oordeel over het handelen van LJ&R wat betreft het screenen van aspirant pleeggezinnen op veiligheidsrisico's voor het pleegkind. Daarnaast bevat het hoofdstuk een aanbeveling om de screening verder te verbeteren. Omdat het LJ&R voornamelijk met netwerkgezinnen werkt en zelf alleen netwerkgezinnen screent, is het handelen bij screening van bestandsgezinnen niet aan de orde. De bestandsgezinnen worden gescreent door regionale pleegzorgaanbieders.

Oordeel

De inspectie oordeelt dat de kwaliteit van de screening door LJ&R van netwerkgezinnen op veiligheidsrisico's voldoende is.

Sterke punten in de screening door LJ&R zijn de volgende:

- De medewerkers kennen het nieuwe beleid voor de screening van pleeggezinnen op veiligheid goed en zijn er positief over.
- De checklist veiligheid wordt samen met de pleegouders ingevuld en de risico's voor de veiligheid wordt met hen besproken.
- Positieve uitkomsten van de checklist veiligheid worden zichtbaar vertaald naar het pleegouder begeleidingsplan.
- Veiligheid is meer een thema dan voorheen in de contacten met de aspirant pleegouders en in de werkbegeleiding.
- Aandachtspunten en risico's voor de veiligheid worden door de medewerkers meegenomen in de begeleiding van de pleeggezinnen.

Aandachtspunten die verbetering behoeven in de screening door LJ&R liggen op het vlak van verslaglegging:

- Er vindt onvoldoende vertaling plaats van negatieve uitkomsten van de checklist veiligheid naar het pleegouderbegeleidingsplan: het opschrijven van aandachtspunten voor de veiligheid van het kind in het pleegouderbegeleidingsplan gebeurt te weinig. Hierdoor is de kans groter dat risico's voor de veiligheid van de pleegkinderen in de begeleiding van het pleeggezin niet bewaakt worden.
- Hoewel de checklist onderdeel uitmaakt van het netwerkonderzoek is de relatie tussen de checklist en het rapport netwerkonderzoek in de dossiers niet altijd even duidelijk zichtbaar opgeschreven. Dit kan leiden tot het over het hoofd zien van risico's bij interne overdracht.

Onderbouwing

Werkwijze screening

De Checklist Indicatoren veiligheid kind in (netwerk) pleegzorg is een risicotaxatie instrument gebaseerd op de Delta veiligheidslijst om risico's van kinderen in pleeggezinnen in te

schatten. De checklist en het format pleegouderbegeleidingsplan zijn nieuw beleid dat in de eerste helft van 2010 ingevoerd is bij LJ&R pleegzorg: in team Noord in januari en in team Zuid vanaf ongeveer begin mei.

De eerste stap in de screening door de pleegzorgwerkers is het ter sprake brengen bij de pleegouders van de verklaring van geen bezwaar en het doorspreken van het pleegoudercontract met hen. Hierbij is onder andere seksuele intimidatie onderwerp van gesprek. Daarna wordt in drie á vier gesprekken het netwerkonderzoek uitgevoerd. De medewerkers passen hierbij de vijf STAP-criteria toe. LJ&R heeft een zesde criterium toegevoegd: Zorg voor de emotionele en fysieke veiligheid van het kind. Vervolgens wordt de checklist in zijn geheel ingevuld, samen met de pleegouders. De medewerkers vertalen de informatie uit de checklist naar het pleegouderbegeleidingsplan. Dit is beleid en vaste werkwijze van LJ&R. Het beleid voorziet erin dat in het pleegouderbegeleidingsplan per criterium sterke punten en aandachtspunten worden geformuleerd. Sterke punten en aandachtspunten worden wel gesignaleerd en benoemt, maar de aandachtspunten worden niet altijd opgeschreven in het pleegouderbegeleidingplan.

De medewerker die de screening heeft uitgevoerd begeleid het pleeggezin verder en kent de risico's gesignaleerd in de screening wel.

Interne sturing

De inhoudelijke begeleiding vindt plaats in de casuïstiekbesprekingen tussen de pleegzorgwerker en de gedragsdeskundige. Daarnaast spreekt de gedragsdeskundige wanneer nodig met de pleegzorgmedewerkers, die eens in de 14 dagen op kantoor komen. Ook is er belcontact. De gedragsdeskundige ziet alle rapportages in de screeningsfase. Dit betreft dan het rapport netwerkonderzoek, de ingevulde checklist veiligheid en het pleegouderbegeleidingsplan. Bij vragen kunnen pleegzorgwerkers in principe bij de gedragsdeskundige terecht. Het netwerkonderzoek en de ingevulde checklist gaan naar de gedragsdeskundige die het concept corrigeert. Vervolgens gaat het naar de intakecommissie, waar de gedragsdeskundige deel van uit maakt. De intakecommissie neemt het besluit wel of niet met het pleeggezin verder te gaan.

Bij vermoede of geconstateerde veiligheidsrisico's in de screeningsfase schakelen de medewerkers de werkbegeleider dan wel de gedragsdeskundige in. Als er echt iets mis is, wordt de teammanager erbij gehaald. Deze route is vastgelegd in het protocol Kinder mishandeling, dat in 2009 geactualiseerd is. Na bespreking intern worden de risico's met de pleegouders besproken. Dat moet dan ook een plek in het pleegouderbegeleidingsplan krijgen. Als de signalen en risico's heel ernstig zijn, wordt de beëindiging van de plaatsing in gang gezet.

Verslaglegging

Er zijn drie documenten die in de fase van de screening van aspirant pleeggezinnen gebruikt worden door LJ&R. De checklist indicatoren veiligheid, de rapportage netwerkonder-

zoek en het pleegouderbegeleidingplan. De uitkomsten van de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's worden vastgelegd in het dossier in rapportages netwerkonderzoek en checklists. Beide zijn aanwezig in de dossiers. In de rapportages netwerkonderzoek is nog niet altijd het 6^e criterium, dat specifiek de veiligheid van het pleegkind betreft, ingevuld. Hoewel de checklist onderdeel uitmaakt van het netwerkonderzoek is de relatie tussen de checklist en het "rapport netwerkonderzoek" in de dossiers niet altijd even duidelijk zichtbaar. De koppeling tussen de checklist en het pleegouderbegeleidingsplan is wel zichtbaar. Met name de sterke punten op de 6 criteria worden vermeld. De risico's vermeld in de checklist worden nauwelijks expliciet opgeschreven in de aandachtspunten in het pleegouderbegeleidingsplan.

Samenwerking met Bureau Jeugdzorg

De 1e screening van het pleeggezin wordt, bij een plaatsing door de LJ&R, door de gezinsvoogd van LJ&R gedaan, waarbij het eerste deel van de Delta veiligheidslijst (A,B en C) ingevuld wordt. Dit is gebaseerd op box 1 van de Delta Methode. De samenwerkingsovereenkomst met LJ&R jeugdbescherming regelt de verantwoordelijkheidsverdeling voor het toezicht op de veiligheid. Hoewel niet iedere medewerker de overeenkomst kent, zijn de afspraken duidelijk en wordt er naar gehandeld. Ook met de Bureaus Jeugdzorg in de regio zijn duidelijke afspraken. Zodra het gezin bij de pleegzorg wordt aangemeld, start LJ&R pleegzorg het netwerkonderzoek en sluit deze het voorlopig pleegcontract met de (aspirant) pleegouders. De verantwoordelijkheid ligt dan bij LJ&R pleegzorg. Dit is standaard werkwijze en de verantwoordelijkheidsverdeling is dan ook niet vastgelegd in de dossiers.

Verklaring van geen bezwaar

LJ&R vraagt voor alle inwonenden, ook voor kinderen vanaf 12 jaar, een verklaring van geen bezwaar aan. Soms wordt er geen verklaring afgegeven, maar dat is een uitzondering. In de dossiers is bijna altijd zichtbaar dat LJ&R de verklaring van geen bezwaar vraagt. Voor de pleegouders zijn de verklaringen van geen bezwaar ook aanwezig. Een verklaring voor alle inwonenden van boven de 12 jaar wordt niet altijd verkregen van de Raad voor de Kinderbescherming.

Aanbevelingen

De inspectie verwacht dat LJ&R maatregelen neemt om de bovengenoemde aandachtspunten binnen een half jaar op te lossen. Daarmee kan de screening van pleeggezinnen op veiligheidsrisico's voor het pleegkind verder worden verbeterd.

Bijlage

Hieronder vindt u het toetsingskader dat de Inspectie jeugdzorg gebruikte bij het onderzoek naar de kwaliteit van de screening van pleegezinnen.

Medewerkers:

- kennen het uitvoeringsbeleid voor de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's;
- passen de criteria voor de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's toe;
- werken conform de werkwijze voor de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's;
- leggen de uitkomsten van de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's vast conform het beleid;
- handelen conform de richtlijnen over hoe te handelen bij geconstateerde veiligheidsrisico's binnen het pleeggezin;
- verkrijgen een verklaring van geen bezwaar bij de Raad voor de Kinderbescherming van het pleeggezin;
- handelen conform de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de VVP en BJZ betreffende het toezicht op de veiligheid van pleegkinderen in de screeningsfase (wie doet wat wanneer).